

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae

Charlas, Antoine

Leodii, 1684

Cap. XII. De subsidiis à Clero Regi Franciæ, aut Summo Pontifici
præstandis: ad duo ultima capp. Puteani.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38227

M. C.
De
Libertate
Eccles. Gallic.
CIII
231

676 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,
menta, ex quibus constat olim Episcopos privilegia spiritus-
lia, Reges verò temporalia Monasteriis concessisse, ut Mo-
nachi majori cum quiete Deo inservirent, sed continet etiam
aliqua Senatus-consulta circa exemptionem Capitulorum
ab Episcopali jurisdictione, quæ materia fori Ecclesiastici,
non sæcularis est, ut per se patet: hinc igitur nihil conclu-
dendum est, nisi Curias sæculares, postremis præsertim tem-
poribus, causarum Ecclesiasticarum cognitionem usurpasse,
ut supra notavimus.

C A P U T XII.

*De subsidiis à Clero Regi Franciæ, aut summo Pon-
tifici præstandis: ad duo ultima capp. Puteani.*

1. **A**Quum est, ut subsidia & Regibus, & summis Pon-
tificibus à Clero Gallicano aliquando conferantur,
de quo Puteanus in duobus ultimis capitibus. Sed cum Ec-
clesiæ bona sacra sint, iniquum est, ut in eis exigendis sum-
mus Pontifex à consensu Regiorum Officialium pendeat;
Rex autem, quæ sibi necessaria duxerit, non expectato sum-
mi Pontificis consensu, exigat.

2. Profert quidem Puteanus capite 39. num. 10. Bullam
Bonifacii VIII. declarantis, Regibus Franciæ licere, oc-
currente necessitate, à Clericis ipsis subditis, ad ruitio-
nem Regni auxilium pecuniarium accipere, inconsulto etiam
Romano Pontifice. Sed sufficit modò huic constitutioni
aliam in corpore juris clausam, & ab eodem Bonifacio edi-
tam opponere, scilicet; *Clericis Laicos de Immunit. Eccles.*
in 6. quam suum robur aliquandiu obtinuisse constat, ex eo
quod Clemens V. ad instantiam ejusdem Regis, cujus favo-
re ad summum Pontificatum evectus fuerat, eam tempera-
vit, ut patet Clem. unicâ de immunit. Eccles. ita tamen ut
Decreta Concilii Lateranensis tertii sub Alexandro III. cap.
19. & Lateranensis IV. sub Innocentio III. cap. 46. obser-
vari voluerit; *Qua, inquit, nos sub obtestatione Divini judicii præci-
pinus observari. Glossa super verb. Quoniam ex constitutione. Rex Franci-
câ,*

cia, inquit, qui fuit passiva causa constitutionis, fuit activa causa revocationis; atque adeo æquum est, ut Gallia revocationis conditionem impleat; præsertim cum executionem Conciliorum generalium præcipiat.

3. En igitur Concilii Lateranensis IV. cap. 46. quod alterius Concilii etiam Lateranensis Decretum commemorat. Adversus Consules, ac Rectores Civitatum, & alios, qui Ecclesias, & viros Ecclesiasticos tallis, & collectis & exactionibus aliis aggravare nituntur, volens immunitati Ecclesiastica Lateranense Concilium providere, præsumptionem huiusmodi sub Anathematis distinctione prohibuit: Transgressores, & Fautores eorum, excommunicationi præcipiens subjacere, donec satisfactionem impendant competentem. Verùm si quando forsitan Episcopus simul cum Clericis tantam necessitatem, vel utilitatem prospexerint, ut absque ulla coactione ad relevandas utilitates, vel necessitates communes, ubi Laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias duxerint conferenda: prædicti Laici humiliter, & devotè recipiant, cum actione gratiarum. PROPTER IMPRUDENTIAM TAMEN QUORVNDAM, ROMANVM PRIVS CONSVLANT PONTIFICEM, CVIVS INTEREST COMMVNIBVS VTLITATIBVS PROVIDERE.

4. Huic autem conditioni, postulandæ summi Pontificis licentiæ, paruerunt, tum Reges subsequentes, ut testatur Henricus Spondanus ad annum 1336. & aliis in locis, tum ipsemet Philippus IV. ut scribit Odericus Raynaldus ad annum 1306. num. 4. Alia ministrat exempla ipsemet Puteanus cap. 40. præsertim num. 2. & 5. ut nemini dubium esse possit, quin Reges Christianissimi lege illà teneantur.

5. Si verò Clerus non expectato Papæ consensu, Regibus subsidia conferre se posse arbitratus est, justas luit suæ libertatis pœnas; aut veriùs, quia oblitus libertates suas in observandis Conciliorum generalium Decretis se reposuisse, à præcepto Concilii Lateranensis IV. recessit, jugum sibi tum Decimarum, tum Doni gratuiti imposuit; quod nescio an unquam deponet. Commodum id quidem plerisque Deputatis, qui eâ ratione Principis gratiam promerentur, ex quâ maxima aliquandò beneficia consequuntur; sed reliquo Clero grave, cujus quidem donum est gratuitum, quia mercedem non sperat, sed nescio an ità voluntarium.

6. Si quandò Reges bellum, aut aliud negotium suscipiunt, quod Religioni conducat, dubium non est, quin Ecclesia teneatur eis necessaria subsidia subministrare. Cùm enim, ut sæpè notavimus, bona Ecclesiæ, Dei bona sint, in quos possent convenientius sumptus impendi, quàm in perferendam Dei notitiam ad barbaras & infideles gentes, aut ad tuendam fidem, & Religionem in terris Christianorum. Sic Philippo II. sic sancto Ludovico, aliisque Regibus Galliæ concessæ sunt Decimæ, & alia adjumenta temporalia, ut Christianis Infidelium tyrannide oppressis opem ferrent, aut ut hæreticos in proprio Regno comprimerent.

7. Sed numquid etiam ob temporalem Regni necessitatem possent hujusmodi subsidia ex bonis Ecclesiasticis colligi? Sanè securitas Ecclesiarum, & bonorum Ecclesiasticorum cum incolunitate status politici conjuncta est, præsertim cùm ab hostibus Infidelibus, aut hæreticis impetitur. Itaque tunc Ecclesia, Regem ejus ope indigentem juvans, propriis etiam rationibus consulit.

8. Verùm necessitatibus Regni, quibus opitulari tenetur Ecclesia, non intelliguntur, Regia magnificentia, Imperii merè sæcularis propagatio, aliæve rationes omninò temporales. Patet enim eum usum longè ab illo distare, cui destinatum est sacrum Ecclesiæ patrimonium; metuendumque esset, ne non tam juvaretur Rex, aut Regnum, quàm concitaretur ira Divina, si quæ ad Divinum cultum, ad Ministrorum Christi, & Pauperum alimoniam deputata sunt, expensis profanis consumerentur.

9. Statuerat Rex Clotharius tertiam reddituum Ecclesiasticorum sui Regni partem fisco addicere, consentientibus (non tamen omninò liberè) Episcopis, sancto Injurioso Episcopo Turonensi excepto, qui ab aliorum sententiâ discrepans Regem ab eò consilio deterruit, eam objiciens rationem, fore ut Deus Regnum Clothario auferret, si ipse bona Deo consecrata tolleret. Rem narrat his verbis Gregorius ejusdem Sedis Episcopus Hist. Franc. lib. 4. cap. 2. Denique Clotharius Rex indixerat, ut omnes Ecclesia Regni sui tertiam partem fructuum fisco dissolverent. Quod licet invito, cùm omnes Episcopi consensissent, atque subscripsissent, viriliter hoc B. Injuriosus respuens subscribere dedignatus est dicens,

gens, si volueris res Dei tollere, Dominus Regnum tuum velociter auferet, quia iniquum est, ut Pauperes, quos tuo debes alere horreo, ab eorum stipe tua horrea repleantur. Et iratus contra Regem, nec vale dicens, abscessit. Tunc commotus Rex, timens etiam virtutem B. Martini misit post eum cum muneribus, veniam precans, & hoc quod fecerat dammans, simulque rogans, ut pro se virtutem B. Martini Antistitis exoraret.

10. Antistites in Concilio Meldensi congregati Carolo Calvo constanter, sapienterque declararunt mala, quibus tunc Gallia præmebatur, Ecclesiasticorum bonorum usurpationi esse adscribenda. Quò circa prudenter Baronius ad annum 850 Francorum, inquit, tunc quidem enituit robur, cum in Regibus cultus pietatis excelleret, elanguit cum defecit, & Ecclesia sunt profuita Laicis, quorum redditibus non sunt illi roborati, vel erecti, sed enervati penitusque depressi. Luxerunt ista, & aperuerunt ea Principibus ipsis Reverendissimi Patres in Meldensi Concilio, & ad putridum vulnus opportuna apposuerunt remedia, sed recusavit ille (Carolus Calvus) ea omnia suscipere, unde iusto Dei iudicio factum est, ut, qui latus à sanctis Patribus leges subire renuit, a Northmannis coactus sit durissima suscipere iura; & qui Ecclesiarum bona Laicis tradebat, coactus sit sua largiri Northmannis. Sed sicut nulla est secuta emendatio in Rege, ita nec quievit Northmannorum flagellum in manu Dei.

11. Philippus Augustus Rex Franciæ, cum Othone Imperatore certamen initurus, militibus suis spem victoriæ suadebat, hæc oratione, quæ refertur à Rigordo in historia de ejus gestis ad annum 1215. Rex autem antequam congregaretur, hæc brevi, & humili oratione suos fuit milites allocutus: in Deo tota spes & fiducia nostra est posita. Rex Otho, & exercitus suus à D. Papa excommunicati sunt, qui sunt inimici & destructores rerum S. Ecclesia & pecunia, quæ eis stipendia ministrantur, de lacrymis Pauperum, & de rapina Ecclesiarum Dei, & Clericorum acquisita est. Nos autem Christiani sumus, & communionem & pacem S. Ecclesie fruimur; & quamvis peccatores simus, tamen Ecclesia Dei consentimus, & Cleri pro posse nostro defendimus libertates. Unde presumere fiducialiter debemus de Dei misericordia, qui nobis licet peccatoribus dabit de suis, & de nostris hostibus triumphare. Divinum numen sibi maximè propitium expertus est, reportatâ gloriosissimâ victoriâ. Plura leguntur in historiis, & in orationibus à Clero Gallicano ad Reges habitis, ex quibus constat Deum injustam bonorum suorum acceptationem, etiam facultatum legitimè partarum spoliatione ulcisci.

12. Quamobrem, ut ex Decreto Concilii Lateranensis su-
 pracitato colligitur, principio causa consideranda est, ne si
 perperam capiantur Ecclesie bona, non tam adjutorium Re-
 gi, quam perniciem conquiratur: deinde servandus est modus,
 id enim, quod ultra necessitatem exigitur, injuste usurpatur.
 Quae ratio ubique, sed maxime tunc valet, cum non Eccle-
 siae, aut Religionis, sed Regis aut Regni res agitur. Tunc
 imprimis ex fisco depromenda sunt, quae potest suppeditare.
 Quippe cum Fiscus, ut, & Galli vocant, Domanium ideo
 Regibus reservatum sit, ut hinc fierent sumptus, quos aut
 justitiae dispensatio, aut hostium propulsatio, aut alia ne-
 gotia ad Populi quietem conducentia requirunt; tum, si
 publica deficiant, recurrendum ad privata, & profana: Quo-
 niam sicut ab initio debuit unusquisque pro sua facultate, ac
 Regni necessitate Principi conferre ea, quibus indigebat ad
 curandum bonum publicum; ita cum prima non sufficiunt,
 tenetur eadem ratione nova superaddere. Sed si ea sit hostium
 potentia, & Civium egestas, ut Rex impar sit praestandis
 sumptibus, nisi Ecclesia opem ferat; tum denique Ecclesiastica
 bona in subsidium vocabuntur.

13. Quocirca mirum videtur, cur Galli, qui suas libertates
 tunc maxime sibi adhibendas censuerunt, cum summus Pon-
 tifex, aut, ut ipsi dicunt, Curia Romana subsidium aliquod
 postulabat, quod gravius videretur, id duram servitutem re-
 putantes, ut habetur hist. Univers. Paris. tom. 5. &c. Tamen
 Ecclesiae Gallicanae Libertatibus accenseant jus, quod Regi
 tribuunt, hujusmodi subsidia exigendi ab Ecclesiis sui Regni,
 dum iis opus habet. Sed magis adhuc mirum, quod summum
 Pontificem asserant nihil obtinere posse sine consensu, ac li-
 centia Regis; Regi autem summi Pontificis consensum ne-
 cessarium non esse? Puteanus cap. 22. & 29. Carol. Fevret.
 lib. 1. cap. 8. num. 6. & 7. quasi minor adhibenda esset cau-
 tio, dum bona Deo consecrata in juvando Principe saeculari
 expenduntur, quam dum à Christi Vicario in Ecclesiae utili-
 tatem sunt infumenda, aut in ea Rex plus haberet autoritatis,
 quam Papa.

14. Non ea fuit olim, ut supra insinuavimus, Christia-
 nissimorum Principum, ac Cleri Gallicani sententia, quando-
 quidem

quidem summi Pontificis assensu confirmari optabant dona, quæ Regibus conferebantur, etiam in Ecclesiæ utilitatem convertenda. Exstantum in medii temporis, tum in alterius sæculi Conciliorum Oecumenicorum actis concessiones Decimarum, ad præstandos belli Infidelibus inferendi sumptus; legi possunt acta Concilii generalis Lateranensis sub Innocentio III. anno 1215. Concilii generalis Lugdunensis sub Innocentio IV. anno 1245. Concilii generalis Viennensis anno 1311. Vita Benedicti XII. Papæ. Concilium generale Lateranense sub Leone X. anno 1517. &c. Philippus IV. Romani Pontificis consensum tunc tantum sibi non expectandum volebat, cum eâ necessitate urgeretur, quæ Romam adeundi tempus non concederet.

15. Sed numquid sufficit Cleri Gallicani voluntas? Expedi certè tum Regis, tum Ecclesiasticorum virorum saluti, ut non sufficiat. Quàm enim verendum est, ne plurimi eorum, qui Comitibus generalibus Cleri intersunt, aut metu, aut spe ducantur ad elargiendos Ecclesiasticos redditus, quorum ipsi minimam partem pendentes, maximam ex alienis bonis liberaliter profusis usuram se consecuturos confidunt. Quot enim sunt secundi ordinis Clerici, qui primum ambientes, eoquæ se non posse sine Principis favore ascendere intelligentes, ejus captandæ benevolentia occasionem avidè arrepturi sunt? Quot ex utroque ordine, qui aut plura, aut pinguiora Beneficia exoptant? Quot denique qui Regi placendum, aut saltem non displicendum, etiam cum bonorum Ecclesiasticorum dispendio, arbitrantur, prætexentes temporalium jacturam Regi in spiritualibus protectione abundè compensandam? Cum igitur consensus hujusmodi debeat Regi esse suspectus, etiam à summo Pontifice confirmatus: quantò magis exclusâ illâ confirmatione. Præsertim cum Clerici Dispensatores sint, non Domini.

16. Adhuc majus imminet periculum Ecclesiastici ordinis Viris, (quorum esset ad sanctorum Antistitum exemplum Christianissimo Principi significare, quàm perniciosum sit, Christi patrimonium in usus non necessarios, & profanos convertere) si præposterâ in Regem liberalitate conscientiam ejus compeccant: si propriis utilitatibus inhiantes, Beneficiorum, quorum

R r r sunt

682 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS, &c.
sunt Procuratores substantiam prodigant: iisque facultatem ad-
mant restaurandorum, ornandorumque Templorum, alendo-
rum pauperum, aliorumque bonorum operum præstandorum.

17. Denique sicut, nisi iusta causa subsit, nec Regis, nec Cle-
ri conscientia tuta est in imponendis subsidiis: ita utrorumque
salus periclitatur, nisi, cessante causâ, removeatur ab Ecclesia
onus. Quid enim iuvat præcessisse optimum bonorum Eccle-
siasticorum usum, si pravus, aut inutilis succedat?

18. In his, quæ suggestimus, fideliter custodiendis vera con-
sistit Ecclesiæ libertas, in illis contemnendis gravis est Sponsa
Christi servitus. Ejus quidem in præsentiarum dulcis apparet
fructus, sed maximum est periculum, quod qui non metuunt,
aut de bonorum Ecclesiasticorum conditione, aut de Divina
iustitia rectè non sentiant.

19. Metu illo se affici pluries testati sunt religiosi Principes,
præsertim Carolus Magnus in pluribus Capitularibus; Novimus,
inquit, Capitular. 8. anno 803. relato in Capitularibus Bene-
dicti Levitæ lib. 7. cap. 132. multa Regna & Reges eorum propterea ceci-
dissent, quia Ecclesias expoliaverunt, resq; earum vastaverunt, abstulerunt, ali-
naverunt, vel diripuerunt, Episcopisq; & Sacerdotibus, atque, quod majus est,
Ecclesiis eorum abstulerunt, & pugnantibus dederunt. Quapropter nec fortes in
bello, nec in fide stabiles fuerunt, nec victores exierunt; sed terga multi vul-
nerati, & plures imerfecti venterunt, Regnaque & Regiones, & quod pejus
est, Regna Cælestia perdididerunt, atque propriis hereditatibus caruerunt, & hæte-
nus cavent. Quæ omnia vitantes, nec talia facere, nec consentire, nec infan-
tibus, aut successoribus nostris exemplum dare volumus.

20. In eodem Capitulari 8. refertur petitio Populi ad præ-
dictum Imperatorem, in qua declaratur, quâ intentione, & quâ
formâ bona Ecclesiis offerrentur. Est autem forma hujusmodi;
Offero Deo, atque dedico omnes res, quæ hac in chartula tenentur inserta, pro
remissione peccatorum meorum, ac Parentum, & filiorum (aut pro quocumque
illas Deo deliberare voluerit) ad serviendum ex his Deo in sacrificiis, Missarum-
que solemnibus, orationibus, luminariis, pauperum ac Clericorum alimoniis, &
cæteris Divinis cultibus, atque illius Ecclesiæ utilitatibus. Si quis autem eas inde,
quod fieri nullatenus credo, abstulerit, sub pena sacrilegii ex hoc Domino Deo,
cui eas offero atque dedico, districtissimas reddat rationes. Huic formulæ
subjunguntur ista verba; Poni etiam in ea alias conjurationes, quæ enu-
merare longum est.